PROGRAMMAVERANTWOORDING GEZONDHEID

2.1. Algemeen

In 2019 is de Agendacommissie Gezondheid aangevuld met mevr. Tol en daarmee weer voltallig.

Zowel de Agendacommissie als Bestuurscommissie Gezondheid is in 2019 viermaal bijeen geweest. Naast de reguliere onderwerpen hebben de commissies met name aandacht besteed aan het innovatieprogramma JGZ 3.0, de Omgevingswet, de Friese Preventie Aanpak, het actieprogramma Kansrijke Start en de toekomstbestendige bedrijfsvoering van Veiligheidsregio Fryslân.

In overeenstemming met de vastgestelde begroting 2019 is de verantwoording ingedeeld volgens de bekende vier pijlers:

Een overzicht van deze taken en hun wettelijke grondslag is opgenomen als bijlage.

2.2. Pijler 1: Monitoring, signalering en advies

Jeugdgezondheidszorg (Lokale leefwereld)
De reguliere uitvoering van de JGZ is conform het afgesproken basispakket.
In 2018 is gestart met het programma JGZ 3.0 en is een innovatieagenda voor de komende jaren opgesteld. De thema's van deze agenda zijn: behoeftegericht werken, netwerken, digitalisering, taakherziening en werkomgeving. Door in te zetten op deze thema's, wordt de komende jaren gewerkt aan het toekomstbestendig maken van de JGZ.

In 2019 zijn meerdere onderzoeken m.b.t. behoeftegericht werken gestart. In het kader van digitalisering zijn meerdere pilots m.b.t. een Persoonlijke Gezondheidsomgeving (PGO) gestart. Verder is besloten om de taakherziening in de planning naar voren te halen.

Epidemiologie (Lokale leefwereld)
De Kindmonitor voor 0-12-jarigen is uitgevoerd en heeft voldoende respons opgeleverd om op gebiedsniveau een analyse te kunnen maken. Over het algemeen ervaren onze kinderen hun gezondheid als (zeer) goed.
Verder is in 2019 de Gezondheidsmonitor Go Jeugd 12-18 jaar uitgevoerd. Alle gemeenten zijn geïnformeerd over hun gemeentelijke resultaten. Binnenkort krijgen gemeenten ook een korte samenvatting en de resultaten op gebiedsniveau van hun gemeente. De Schoolmonitor is wat de dataverzameling betreft afgerond. Landelijk wordt er nu een totaalbestand gemaakt en de data opgeschoond. Ons eigen databestand hebben we inmiddels zelf opgeschoond en aan de hand daarvan zijn analyses gemaakt over de deelnemende scholen. Deze scholen hebben hun gezondheidsprofiel gekregen.

Beleidsadvisering (Lokale leefwereld)
In het kader van de implementatie van de omgevingswet heeft GGD Fryslân in 2018 binnen de 'Friese Aanpak het omgevingslab Gezondheid gefaciliteerd. In 2019 heeft dit omgevingslab de bouwsteen Gezondheid opgeleverd. Met deze bouwsteen wil GGD Fryslân zich ontwikkelen als adviseur gezonde leefomgeving. In navolging van het Nationaal Preventieakkoord is in 2019 gewerkt aan een lokaal akkoord: De Friese Preventieaanpak. Hiervoor wordt een levensloopbenadering gehanteerd. De Friese Preventieaanpak wordt in juni 2020 vastgesteld, indien mogelijk in aanwezigheid van staatssecretaris Blokhuis. Onderdeel van de Friese Preventieaanpak is het actieprogramma Kansrijke Start. Hiervoor is in 2019 een plan van aanpak vastgesteld.

Medische milieukunde (Gezonde leefomgeving)
Het doel van de medische milieukunde is het beschermen en bevorderen van de gezondheid van burgers via het beperken van risico's van milieufactoren en het stimuleren van positieve omgevingsfactoren. In 2019 is aandacht besteed aan onze adviserende rol binnen de Omgevingswet en onderzoek naar het verband tussen longontsteking en geitenhouderijen.

Academische werkplaats Noord-Nederland (AWPG NN) (Leefstijl en vitaliteit)
Met de AWPG NN wil GGD Fryslân (en de andere betrokken partijen) bijdragen aan onderzoek naar de effectiviteit van interventies. Onderzoek naar de effectiviteit van interventies is ook een uitgangspunt van het Nationaal Preventieakkoord.

De belangrijkste projecten binnen de AWPG NN in 2019 betroffen:

- Vitale Regio: GGD Fryslân is in dit programma verantwoordelijk voor monitoring en onderzoek. Binnen monitoring en onderzoek worden drie onderzoekslijnen onderscheiden: effectmeting interventies, kostenevaluatie interventies en procesevaluatie. Binnen de AWPG NN is uitvoering gegeven aan de onderzoekslijnen effectmeting interventies en procesevaluatie. De onderzoekslijn kostenevaluatie interventies wordt uitgevoerd door zorgverzekeraar De Friesland.
- Seker en Sûn: Seker en Sûn richt zich op de vraag hoe de zorg er in 2030 uit moet gaan zien als gevolg van de sterke vergrijzing en de afname van mensen die op de arbeidsmarkt beschikbaar zijn. In 2019 is een bijdrage geleverd aan de pilot Burgercompetenties van de gemeente Dantumadiel.
- JGZ 3.0: Vanuit de AWPG NN is begeleiding verzorgd voor het onderzoek kennisatelier 'JGZ anno 2025'

Gezondheidsbevordering (Leefstijl en vitaliteit)
Gezondheidsbevordering zet met name in op het bevorderen van een gezonde leefstijl bij de Friese burgers, door het lokaal ondersteunen van en adviseren aan gemeenten en ketenpartners. Drie thema's worden projectmatig opgepakt: alcohol- en drugsgebruik, overgewicht en roken.
Het project Nuchtere Fries richt zich op de aanpak van alcohol- en drugsgebruik. In 2019 is een hotspotnalevingsonderzoek uitgevoerd. Een van de aanbevelingen naar aanleiding van dit onderzoek was om meer samenhang binnen gezondheid te realiseren. Dit sluit goed aan bij de beoogde Friese Preventieaanpak.
Binnen het platform Nuchter over Gewicht is een NL Vitaal bijeenkomst georganiseerd. SC Heerenveen heeft aangegeven partner/ambassadeur van Nuchter over Gewicht te willen worden. In oktober 2020 is de ondertekening van deze samenwerking, die, in een bredere context vanuit de Friese Preventieaanpak wordt gerealiseerd. In januari 2020 wordt al gestart met de eerste concrete samenwerking in de vorm van het Scoor een Boek-project.

In oktober 2018 heeft de bestuurscommissie Gezondheid ingestemd met de start van het project Rookvrije generatie, hiermee vooruitlopend op de vaststelling van het nieuwe meerjarenbeleidsplan. In 2019 zijn voorbereidingen getroffen om dit project integraal op te nemen in de Friese Preventieaanpak.

Indicatoren
In 2018 zijn door de bestuurscommissie Gezondheid, met het meerjarenbeleidsplan, nieuwe indicatoren vastgesteld.

De indicators voor deze pijler:

Percentage jongeren dat ooit heeft gerookt/dagelijks rookt:
Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal jongeren dat ooit heeft gerookt en het totale aantal jongeren. Dit percentage daalt nog steeds en is te verklaren door de veranderde wetgeving en de bijbehorende sociale norm.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat ooit heeft gerookt	14%	17%

Percentage jongeren dat ooit alcohol heeft gedronken
Evenals de voorgaande indicator opgenomen op basis van de keuze in het beleidsplan GGD Fryslân. Deze indicator geeft de verhouding tussen het aantal kinderen ooit alcohol heeft gedronken ten opzichte van het totale aantal jongeren.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat ooit alcohol heeft gedronken	41%	-

Percentage jongeren dat recent binge heeft gedronken
Evenals de voorgaande indicator opgenomen op basis van de keuze in het beleidsplan GGD Fryslân. Deze indicator geeft de verhouding tussen het aantal kinderen dat recent binge heeft gedronken ten opzichte van het totale aantal jongeren.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat recent binge heeft gedronken	26%	-

Percentage jongeren dat ooit/recent cannabis heeft gebruikt
Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal jongeren dat ooit/recent canabis heeft gebruikt en het totale aantal jongeren.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat ooit cannabis heeft gebruikt	13%	-
Percentage jongeren dat recent cannabis heeft gebruikt	5%	-

Percentage jongeren dat ooit/recent harddrugs heeft gebruikt
Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal jongeren dat ooit/recent harddrugs heeft gebruikt en het totale aantal jongeren.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat ooit harddrugs heeft gebruikt	7%	-
Percentage jongeren dat recent harddrugs heeft gebruikt	3%	-

Percentage kinderen met overgewicht in groep 7
Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal kinderen in groep 7 met overgewicht (excl. obesitas) en het totale aantal kinderen in groep 7.

Indicator	2019	2018
Percentage kinderen met overgewicht in groep 7	14%	11,1%

Aantallen:

Indicator	2019	2018
Aantal gemeenten waarbij de GGD geadviseerd heeft bij de GIDS aanpak	9	-
Aantal gemeenten waarbij de GGD geadviseerd heeft op ouderengezondheidszorg	0	-
Aantal gemeenten waarbij de GGD betrokken is op de omgevingsvisie	7	-
Aantal gemeenten waarbij de GGD geadviseerd heeft op de omgevingsvisie	4	-

2.3. Pijler 2: Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding (Gezonde leefomgeving)
In 2019 was er veel aandacht voor infectieziekten, ook vanuit het rijk. Vooruitlopend op opname in het RVP is in 2019 uitvoering gegeven aan maternale vaccinatie tegen kinkhoest.

TBC (Gezonde leefomgeving)
In heel Nederland zien we een daling van het aantal tbc-patiënten, behalve in Friesland. De meeste patiënten hebben een niet autochtone achtergrond.

Soa/Sense (Leefstijl en vitaliteit)
Ten opzichte van 2018 is het aantal consulten in 2019 licht gestegen. Het aantal gevonden SOA's en het vindpercentage zijn vergelijkbaar met het voorgaande jaar.

Jeugdgezondheidszorg (Gezonde leefomgeving)
Naast de reguliere uitvoering van het RVP was de uitbraakmaatregel meningokokken W van kracht. In het voorjaar zijn de 14-18-jarigen opgeroepen om zich te laten vaccineren. Het opkomstpercentage was hierbij hoog, namelijk 89%. Positieve bijvangst hierbij was dat er meer meisjes gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om zich gelijktijdig te laten vaccineren tegen HPV. De campagne is inmiddels geëvalueerd en goed verlopen.
Daarnaast hebben we ons in 2019 voorbereid op de opname van maternale vaccinatie tegen kinkhoest in het RVP.

Reizigersvaccinaties (Gezonde leefomgeving)
De aanhoudende gunstige economische situatie blijft nog steeds merkbaar bij reizigersadvisering en -vaccinatie. Ten opzichte van 2018 is zowel het aantal consulten als het aantal vaccinaties gestegen.

Publieke gezondheidszorg Asielzoekers (Leefstijl en vitaliteit)
Het COA heeft de aanbesteding voor PGA doorgezet. De voorlopige gunning is daarbij naar GGD/GHOR Nederland gegaan. De definitieve gunning van de opdracht aan GGD GHOR Nederland wordt op korte termijn verwacht. Het COA heeft eerder per brief laten weten dat zij de huidige overeenkomst wil verlengen. Dat is voor GGD/GHOR Nederland uitgangspunt om de dienstverlening te blijven uitvoeren vanaf 31 december 2019. Voor PGA in Fryslân betekent dit dat er op vijf locaties PGA, inclusief JGZ wordt uitgevoerd. Een eis van het COA dat er een landelijk DD-JGZ PGA komt en per 1 juli operationeel is. Het Pakket van Eisen en de aanbesteding hiervoor wordt momenteel landelijk voorbereid.

De indicators voor deze pijler:

<u>Percentage jongeren dat recentelijk heeft verzuimd:</u>
Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal jongeren dat recentelijk heeft verzuimd en het totale aantal jongeren.

Indicator	2019	2018
Percentage jongeren dat recent ziek is geweest	31%	31%
Percentage jongeren dat recent heeft gespijbeld	17%	16%

Opkomst groepsvaccinatie:
Het Rijksvaccinatieprogramma beschermt kinderen tegen een aantal ernstige infectieziekten. De vaccinatiegraad moet ten minste 90% zijn om voldoende bescherming te verkrijgen voor de groep (herd-immunity). De indicator geeft inzicht in de opkomst voor de inentingen bof, mazelen en rode hond (BMR) en difterie, tetanus en polio (DTP) op de leeftijd van 9 jaar. Het opkomstcijfer van 2019 lijkt lager dan in 2018. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat in het resultaat van 2018 de inhaalronde al is verwerkt en deze cijfers voor 2019 niet bekend zijn. Wanneer de cijfers van de eerste ronde van 2019 worden vergeleken met de cijfers van de eerste ronde van 2018, dan is er sprake van een lichte stijging.

Indicator	2019	2018
Opkomst BMR 9 jaar	89,9%	95%
Opkomst DTP 9 jaar	91,4%	96,2%

Percentage gebruik meldcode kindermishandeling:
Bij verdenking van kindermishandeling treedt de meldcode in werking. Het percentage betreft het aantal unieke cases afgezet tegen het totaal aantal kinderen gezien tijdens het contactmoment, onafhankelijk van eventuele melding AMK.

Indicator	2019	2018
Percentage gebruik meldcode kindermishandeling	0,02%	0,08%

Aantallen:

Indicator	2019	2018
Aantal gemeenten waarbij de GGD (een deel van) de uitvoering van de GIDS aanpak op zich neemt	3	-
Aantal gemeenten waarbij de GGD (een deel van) de uitvoering van ouderengezondheidszorg op zich neemt	0	-

2.4. Pijler 3: Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Maatschappelijke crisisondersteuning (Zorg en veiligheid)
Eind 2018 is GGD Fryslân gestart met een pilot gericht op het doelmatig en doeltreffend organiseren van een niet-acuut advies- en meldpunt voor mensen die de grip op hun leven (tijdelijk) kwijt zijn. De pilot richt zich op een sociaal kwetsbare groep met vaak meervoudige problematiek. In 2019 is besloten om deze pilot met een jaar te verlengen. Daarnaast is in 2019 door alle colleges van B&W besloten om de taken “horen” en “verkennend onderzoek” uit de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), onder te brengen bij GGD Fryslân. Op het vlak van WijkGGD’ers zijn ook de nodige ontwikkelingsstappen gezet, zowel voor wat betreft bewustwording als regionale samenwerking. We richten ons hierbij meer op het faciliteren van een kenniscentrum op het gebied van OGGZ en personen met verward gedrag. Dit moet uiteindelijk zijn beslag krijgen in fase 2 van de portefeuille Zorg & Veiligheid, die in 2020 zal worden voorgelegd aan het bestuur.

Forensische geneeskunde (Zorg en veiligheid)
Ten opzichte van 2018 is het aantal verrichtingen fors gestegen Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een toename van bloedproeven om drugsgebruik in het verkeer op te sporen. De Nationale Politie zal de medische arrestantenzorg mogelijk gaan aanbesteden. Naar aanleiding van een aangenomen door de Tweede Kamer is besloten om eerst een marktverkenning uit te voeren. Een daadwerkelijke aanbesteding is daarmee vooruitgeschoven.

Jeugdgezondheidszorg (Zorg en veiligheid)
De jeugdgezondheidszorg is 20 maal ingezet in verband met calamiteiten in wijken/op scholen. Het gaat hierbij om situaties als suïcide, ongevallen, grensoverschrijdend gedrag en een steekincident.

De indicator voor deze pijler:

Aantallen:

Indicator	2019	2018
Aantal opschalingen naar GROP	1	2
Aantal PSH-processen	3	-
Aantal suïcides	-	-

2.5. Pijler 4: Toezicht houden

Op grond van de wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen dienen alle kinderopvanginstellingen jaarlijks te worden geïnspecteerd op het voldoen aan de (wettelijke) kwaliteitseisen. In 2019 zijn alle instellingen bezocht. Hiermee is aan de inspectie eis voldaan. Volgens landelijke cijfers is er geen significante afwijking meer. In 2019 hadden we 19 rode locaties, voor 2020 hebben we 13 rode locaties.

De indicator voor deze pijler:

Percentage groene profielen kinderopvang
Volgens landelijke cijfers is er niet langer sprake van een significante afwijking. Het aantal "rode locaties" is verder gedaald, van 19 naar 13 locaties.

Indicator	2019	2018
Percentage groene profielen kinderopvang	28,6%	

2.6. Wat heeft het gekost?

	Begroting na 1e wijziging			Realisatie 2019		
	Lasten	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Programma gezondheid						
Pijler 1	13.503.219	140.947	-13.362.272	15.246.010	1.582.554	-13.663.456
Pijler 2	8.455.453	2.682.025	-5.773.428	9.912.294	4.896.798	-5.015.496
Pijler 3	1.022.946	572.456	-450.490	1.325.624	865.400	-460.224
Pijler 4	1.178.035	1.178.035	-	1.541.929	1.418.176	-123.753
	24.159.518	4.573.463	-19.586.190	28.025.857	8.762.928	-19.262.929
Dekkingsmiddelen gezondheid						
Gemeentelijke bijdrage	-	18.800.161	18.800.161	-	18.800.161	18.800.161
	-	18.800.161	18.800.161	-	18.800.161	18.800.161
Resultaat voor bestemming	24.159.518	23.373.624	-786.029	28.025.857	27.563.089	462.768
Reservemutaties gezondheid	100.000	886.029	786.029	100.000	707.929	607.929
Totaal programma gezondheid na bestemming	**24.259.518**	**24.259.653**	**-**	**28.125.857**	**28.271.018**	**145.161**